

Utslett

Hva kan utslettet komme av?

Utslett kan utløses av flere sykdommer eller ytre påvirkninger. Det kan komme i forbindelse med infeksjoner, allergi eller hudirritasjon.

Den vanligste årsaken til utslett er at en har vært utsatt for et stoff en er allergisk mot. Vær oppmerksom på at stoffet kan være noe du har tålt tidligere, men som du over tid har utviklet en overfølsomhet for.

Utslett kan også skyldes ulike infeksjoner eller irritasjon forårsaket av ytre miljøpåvirkninger, som sollys eller tørr, kald luft.

Barn

Enkelte barnesykdommer kjennetegnes ved utslett, for eksempel:

- røde hunder
- meslinger
- vannkopper
- den fjerde barnesykdommen
- den femte barnesykdommen
- skarlagensfeber

Røde hunder: Et lyserødt, småflekket utslett starter som regel i ansiktet og sprer seg videre til bryst, rygg, armer og ben.

Meslinger: Utslettet er først småflekket og lyserødt, men flyter etter hvert sammen til større områder og får en litt mørkere farge. Typisk starter det bak ørene, for så å spre seg nedover halsen, kroppen og til slutt til armer og ben.

Vannkopper: Utslettet starter gjerne på brystet og ryggen og sprer seg så til ansikt, hodebunn, armer og ben. Det begynner som en liten rød flekk, som etter noen timer blir til en liten blemme med klart innhold. Etter et par dager danner det seg en skorpe som etter hvert faller av. Utslettet klør ofte.

Den fjerde barnesykdommen (tredagersfeber): Barnet får som regel plutselig høy feber (39-40 grader). Etter tre-sju dager vil vanligvis overkroppen bli svakt rødfarget og småprikket. Utslettet kan spre seg videre til halsen, armene, beina og ansiktet.

Den femte barnesykdommen: Utslettet starter som regel i kinnene og ser i starten nesten ut som om barnet har fått seg et slag på kinnene. Etter hvert blir utslettet småprikket og sprer seg videre til skuldre, armer, overkroppen og noen ganger lårene.

Skarlagensfeber: Vanligvis får barnet først en tydelig hissig rødfarge i ansiktet. Utslettet går så videre til nakken, overkroppen, lysken og rundt kjønnsorganene. Etter hvert vil huden skalle av i håndflaten og under fotsålen.

Voksne

Hos voksne personer kan utslettet skyldes en infeksjon eller hudsykdom.

Eksempler på infeksjonssykdommer som kan gi utslett er:

- brennkopper
- herpes
- helvetesild
- soppinfeksjoner

Brennkopper: Sykdommen gir typiske sår med gulaktig skorpe som væsker. Blemmene revner fort og etterlater en glatt og blank sårflate. Utslettet kommer som regel på områder som ikke dekkes med klær, som ansikt, hodebunn og hender.

Herpes: Et herpesutbrudd kjennetegnes først ved en stikkende kløe/svie i huden. Etter hvert vil væskefylte blemmer bli synlige. Utslettet er vanligvis vondt og kløende. Herpesutbrudd forekommer vanligvis i ansiktet eller rundt/på kjønnsorganene. Alle områder av kroppen kan imidlertid rammes, spesielt slimhinner.

Helvetesild: Utslettet starter med kløe, prikking, sviing eller smerter i et avgrenset område av huden. I løpet av tre-seks dager vil et utslett med små blemmer vise seg. Blemmene blir fylt med puss og kan etter hvert begynne å blø. Som regel blir regionen rundt brystkassen rammet,

men noen får også utslett på halsen og i ansiktet.

Soppinfeksjoner: Soppinfeksjoner kan minne om flere andre hudsykdommer. Huden i det rammede området er som regel skjellet, rød og flasket. Vanlige områder for soppinfeksjon er føtter, negler, hender, hodebunn og skrittet. Sopp ellers på kroppen blir gjerne kalt for "ringorm".

Vær også oppmerksom på at enkelte alvorlige infeksjoner, som blodforgiftning eller meningokokksykdom, kan gi hudblødninger som likner på utslett.

Eksempler på hudsykdommer som gir utslett eller andre hudforandringer er:

- *Eksem:* Huden blir rød og væskende eller tørr og skjellete.
- *Kviser:* Spesielt hud i ansiktet og på skuldre/rygg er preget av hudormer og akne.
- *Psoriasis:* Utslettet er rødt, dekket av hvite eller sølvfargede "skjell".
- *Pityriasis rosea:* I begynnelsen er utslettet en rosa flekk, noen dager senere er overkroppen preget av mange små ovale flekker.
- *Lichen planus:* Spesielt huden på håndledd og ankler får mange små, kantete, lilla, glinsende knuter som klør intenst.
- *Rosacea:* Likner på kviser, men har ingen hudormer. Utslettet vil som regel ikke spre seg til området rundt munn og øyne.
- *Elveblest:* Røde, kløende vabler som skyldes en allergisk reaksjon.
- *Erythema multiforme:* Gir røde flekker inni håndflatene, på fotsålene, leggene, underarmene og i ansiktet.
- *Knuterosen:* Er vanligvis ledsaget av feber og smerter. Gir vonde lilla knuter på legger, knær og underarmer.
- *Allergiske reaksjoner:* Å bli utsatt for stoffer en er allergisk mot, kan føre til utslett. Sollys eller kald, tørr luft kan også være en utløsende faktor.
- *Lus, skabb eller insektsstikk/bitt:* Parasittene eller insektene kan gi kløende utslett og allergiske reaksjoner.

Når bør jeg kontakte lege?

Voksne bør rådføre seg med lege umiddelbart hvis utslettet kommer etter inntak av legemidler.

Dersom eksemet væsker, oppstår i hendene eller ikke viser tegn til bedring, bør du kontakte lege i løpet av ett-to døgn.

Utslett hos barn bør føre til umiddelbart legebesøk dersom:

- utslettet ikke hvitner når en trykker på det
- eksemet dekker store deler av kroppen
- barnet blir sløvt
- en mistenker at utslettet skyldes medikamentbruk

Kontakt lege innen ett-to døgn hvis barnet har væskende utslett eller dersom utslettet ikke viser tegn til bedring.

Hvordan kan jeg forebygge utslett?

Klarer du å styre unna stoffer du er allergisk mot, vil du ikke få utslett. Dette forutsetter selvfølgelig at du er fullt klar over hvilke stoffer dette er. Legen din kan hjelp deg med å finne ut av dette.

Å styre unna infeksjoner, kan imidlertid være vanskeligere. Et vanlig hverdagsliv innebærer som regel omgang med andre mennesker. Ofte vet ikke smittebæreren at han eller hun er infisert. I tillegg er mange sykdommer på sitt mest smittsomme før de bryter ut – det vil si, før smittebæreren er klar over at han eller hun er syk.

For personer med allergi eller eksem kan antihistaminer mildne utbrudd og kløe.